

Grabljivice (II)

Na temelju ankete, nedavno provedene u 30 evropskih zemalja, sakupljeni podaci o promjeni areala, ugroženosti i brojnosti 377 vrsta ptica među kojima su najugroženije grabljivice. Analizirano je da od 37 vrsta evropskih grabljivica 54,3 posto pokazuje opadanje, a samo 5,7 posto (dvije vrste: škanjac mišar i eja močvarica) porast

Piše: Velid Delić

Današnje živuće ptice grabljivice na području Evrope pripadaju redu sokolovki (Falconiformes), a razvrstane su u tri porodice:

1 Porodica jastrebovi (Accipitridae) u kojoj se nalaze jastrebovi, škanjci, lunje, eje i orlovi.

2 Porodica sokolovi (Falconidae) koja se dijeli na prave sokolove i vjetruše.

3 Porodica supovi (Aegypidae) sa vrstama: crkavice, kostoberine i supovi.

Prema rezultatima istraživanja (Makatsch, 1994.) u Evropi gnijezdi 37 vrsta grabljivaca, dok su na području BiH, u posljednjih stotinjak godina, zabilježene na gniježdenju 23 vrste koje će ovdje biti opisane.

Također je važno istaći da su

na temelju ankete, nedavno provedene u 30 evropskih zemalja, sakupljeni podaci o promjeni areala, ugroženosti i brojnosti 377 vrsta ptica među kojima su najugroženije grabljivice. Analizirano je da od 37 vrsta evropskih grabljivica 54,3 posto pokazuje opadanje, a samo 5,7 posto (dvije vrste: škanjac mišar i eja močvarica) porast.

Što se tiče današnjeg stanja grabljivica kod nas, uzimajući u obzir i očigledne promjene staništa evidentno je da su se neke vrste orlova povukle sa naših prostora kao i manji broj vrsta ostalih grabljivica. Zatim su dvije vrste supova (crkavica i kostoberina) izumrle još u prošlom stoljeću, a treća (bjeloglavi sup) prorijeden je i očekivati je (nažalost) i njegovo izumiranje. Mnoge vrste

grabljivica brojnije su za vrijeme selidbe dok neke i zimuju. Izuzetak čini samo jedna vrsta - škanjac mišar, čiji je broj u konstantnom porastu.

9. Eja močvarica *Circus aeruginosus* njemački: Rohrweihe

Redovita je gnjezdarica i selica u močvarnim krajevima obraslim šašom i rogozom, a rjeđe u sušnim područjima. Za vrijeme selidbe, u aprilu, avgustu i septembru, vida se gotovo u čitavoj našoj zemlji. Zimuje u području Sredozemlja.

Visoko gnijezdo, zaštićeno grmljem pravi na tlu između rogoza i guste trave. Od aprila do juna snese četiri do šest bijelih jaja sa žuto-smeđim pjegama (49,2mm x 38,1mm).

Ženka sjedi na jajima 32 do 33 dana. Oba roditelja brinu o mladim čučavcima koji se osamostale sa osam sedmica.

Hrane se pticama močvarica-ma, sitnim sisavcima, guštericama, ribama i žabama.

10. Eja livadarka *Circus pygargus* Njemački: Wiesenweihe

Rijetka je gnjezdarica i selica u našoj zemlji. U literaturi postoje podaci o gniježdenju u predjelima sjeverozapadne Bosne (Reiser, 1939.). Nedavna istraživanja u Posavini ukazuju na gniježdenje jednog do dva para ovih ptica. Bilježena je za selidbe u unutrašnjosti i u Hercegovini. U gnjezdilištu se zadržava od aprila do kraja avgusta. Zimuje u južnim područjima Afrike i jugozapadnoj Aziji.

Gnijezdo pravi na tlu vlažnih livada i močvara, zaštićeno grmljem i visokom travom. Snese u maju do početka juna četiri do pet bijelih jaja s rijetkim svijetlim pjegama (41,5mm x 32,6mm). Mužjak i ženka sjede na jajima 28 do 30 dana i brinu se o čučavcima koji postanu samostalni između šest i osam sedmica.

Hrane se sitnim sisavcima, pticama, žabama, kukcima i cvrvolikim životinjama.

11. Orao štekavac ili bjelorepan *Haliaeetus albicilla* Njemački: Seeadler

U literaturi se spominje gniježdenje ove vrste u Posavini i Hercegovini. Prema (ne tako davnim) istraživanjima u srednjoj Posavini se ne gnijezdi, ali se pojedinačni primjerci vidaju od oktobra do marta, koji u

dolinu Save stižu na skitnji. Moguće je, takode, i gniježdenje uz Savu i ribnjake u istočnim i zapadnim područjima bosanske Posavine. †

Na stablima pravi veliko gnijezdo od većih grana i šiblja, oblaže ga mahovinom i travom. Snese, krajem februara do sredine aprila, dvoje bijelih jaja (72,3mm x 56,1mm). Mužjak i ženka sjede na jajima 35 do 40 dana i brinu se o mladim čučavcima koji izlijeću iz gnijezda sa 10 sedmica, ali se oko tri sedmice vraćaju da ih roditelji hrane.

Prehrana: velike ribe koje hvata naglim obrušavanjem, ptice močvarice, sisavci strvine.

12. Orao kliktaš *Aquila pomarina* † Njemački: Schreiadler

Zabilježen je na gniježdenju u unutrašnjosti i sjevernim krajevima zemlje u dolini Save. Posvuda je rijedak i malobrojan. Vida se neredovito i na selidbi. Zadržava se od aprila do oktobra. Zimuje na jugoistoku Afrike.

Gnijezdo pravi visoko na starim stablima, često na rubu čistina. Od kraja aprila do juna snese jedno do dvoje bijelih jaja s ružičastim pjegama (62,9mm x 50,5mm). Ženka sjedi na jajima 38 dana. Mužjak joj donosi hranu, a oboje se brinu o čučavcima koji se osamostale sa osam sedmica.

Hrane se sitnim sisavcima, ribama, gušterima, crvolikim životinjama i strvinama.

13. Orao zmijar † *Circaetus gallicus* Njemački: Schlangenadler

Malobrojna je gnjezdarica i selica u južnim krajevima, u unutrašnjosti i sjeveru zemlje. Nastanjuje šumska područja s močvarnim vrištinama gdje ima

gmazova. Redovito se vida pri selidbi u aprilu, septembru, rjeđe u oktobru. U području gniježdenja boravi od početka maja do septembra. Zimuje u zapadnoj i sjeveroistočnoj Africi.

Od granja i pruća pravi veliko i plitko gnijezdo, u krošnji visokog stabla, oblaže ga lišćem i svježim grančicama.

U maju snese jedno bijelo hrpavo jaje (75,8mm x 60,4mm) na kojem sjede mužjak i ženka 38 dana i brinu se o čučavcu koji postane samostalan sa 10 do 12 sedmica.

Hrani se zmijama, gušterima i drugim gmazovima, miševima, žabama, krupnim kukcima, katkada pticama.